

Herferð móti hververki

Í komandi viku og kanska langur út í henda mánaðin fara skólarnir í Havn og á Argjum at skipa fyrri tiltökum í undirvisingini, sum hava felagsheitið „Herferð móti hververki“.

Tað er Tórshavnar Býráð, sum hevur heitt á skólarnar um at taka hetta stig. Skólarnir hava fyrireika seg á ymiskan hátt, m.a. hava verið hildin skeið fyrri lærarunum. Eitt viku-skipti seinast í oktober var eitt skeið, sum danski sálarfrøðingurin Ole Varming stóð fyrri.

Ole Varming hevur skrivað tvær greinar, sum hava samband við evnini, sum viðgjørd vóru á skeiðnum - onnur av teimum viðger beinleiðis tey uppskotini, sum børn og lærarar høvdu gjørt, og sum lærararnir lögdu fram á skeiðinum.

Greinirnar verða prentaðar í føroyskum bløðum hesa vikuna, onnur í Dimmalætting og hin í Sosialinum.

Hvordan opstår fjendebilleder, vold og hærværk?

Af psykolog, fil. dr. Ole Varming, Nysted, Danmark

Tórshavn kommune har iværksat et projekt, der skal forebygge og afskaffe vold og hærværk. Da dette problem er almindeligt over alt i Europa, hvor det mange steder ser ud til at være et meget større problem end i Tórshavn, gives i det følgende en redegørelse, der lægger vægt på, hvorledes fjendebilleder, vold og hærværk opstår. Når vi ved lidt om årsagerne, er det lettere at forebygge disse negative udslag. En senere artikel handler om, hvad bl.a. en lærergruppe til kursus i Tórshavn havde af ideer til imødegåelse af vold og hærværk.

For kort tid siden blev en 17 årig handicappet tysk gymnasielæge angiveligt passet op af tre unge mennesker i 15-17 års alderen, da hun i kørestol kom ud fra et handicap toilet. De krævede, at hun skulle gentage deres paroler: „Heil Hitler!“ „Krøblinge skal gasses!“ og „Udlændinge forsvind!“ Hun nægtede at gøre det. Som straf skar de et hagekors på fire gange tre centimeter i hendes venstre kind. Inden de forlod hende, sagde den ene: „Denne gang tog vi ikke hårdt på dig. Næste gang bliver det værre“.

Denne voldshandling viste sig et par dage senere at være et falsum, idet den handicappede pige havde opdigtet historien og selv havde skåret hagekorset på kinden. Dette er imidlertid i denne sammenhæng af mindre betydning. Det, der er væsentligt, er, at vi overalt i Europa i flere dage troede på den påståede voldshandling. Det gjorde vi, fordi den i givet fald kun havde været én af mange siden den tyske genforening i 1990 og således ikke kan have været så langt fra muligheden for,

at den kunne have været rigtig. Når det ubehagelige, men falske begivenhedsforløb blev troet, hænger det sammen med, at det ikke afviger særlig meget fra voldshandlinger, som bevisligt allerede har fundet sted. Der har således været en lang række af overfald på handicappede i Tyskland i løbet af de sidste 55 år, i alt 80 ifølge det tyske handicapforbund. Et af de sidste var et helt formålsløst mord på en blind 55 årig mand i kørestol, som blev trampet og sparket ihjel af to unge mænd på 17 og 20 år. De blev pågrebet og er blevet stillet for en domstol.

De fleste af os er forfærdede over, at noget sådant kan ske, og glæder os måske over, at det endnu ikke er kommet så vidt hverken i Danmark eller på Færøerne. På den anden side er det ikke ukendt, at den samme tendens hos en lille gruppe unge i de seneste år har gjort sig gældende over for mange af vore fremmede gæster i Danmark – dog heldigvis endnu ikke med samme resultat som i Tyskland.

Der er derfor grund til

at stille sig selv og hinanden en række spørgsmål: Hvordan går det til, at sådanne holdninger opstår? Hvilken andel har voksen-generationen i dem? Overføres de fra den ene generation til den anden? I givet fald: Hvordan videregives holdninger til næste generation?

Forsøgsvis svar på spørgsmålene kan gives på grundlag af nogle amerikanske eksperimenter og undersøgelser. F. eks. viste en undersøgelse, at den almindelige opfattelse i en af de større amerikanske byer var – til trods for at kriminalstatistikken sagde noget andet – at sorte, især mænd, gik rundt med en skarp kniv, parat til at skære halsen over på fredelige, hvide medborgere. Tilfældigt udvalgte forsøgspersoner fra denne by blev derefter bedt om at deltage i et psykologisk forsøg. De fik ti billeder i en hukommelsestest at se, hvert billede blev vist i 20 sekunder. Derefter skulle de gengive indholdet fra så mange billeder som muligt. Blandt de ti billeder var der ét fra en jernbanestation. Omgivelserne var

dystre; billedet viste en hvid mand, der rettede en barberkniv mod en sort mand.

Da psykologerne havde analyseret det færdige materiale, viste det sig, at i over halvdelen af tilfældene havde forsøgspersonerne i erindringen flyttet kniven over i den sorte mands hånd, og han blev i mange tilfælde husket som meget truende over for den hvide mand. Man fandt imidlertid to meget klare undtagelser fra de sædvanlige svar: Hvis man brugte sorte som forsøgspersoner, huskede samtlige, at barberkniven befandt sig i den hvide mands hånd. Dernæst viste det sig, at børn gengav billedet rigtigt, og i en udvalgt undersøgelse fandt man, at kniven ikke begyndte at skifte hånd, før barnet var i 12-14 års alderen.

Der må med andre ord en langvarig påvirkning til, før man har skabt virkssomme negative påvirkninger mod andre – i hvert fald før de slår ud. Det virkeligt rystende ved denne undersøgelse er selvfølgelig påvisningen af, at racefordomme kan føre til direkte forstyrrelser i, hvorledes vi opfatter, hvad der sker i vores omverden – med fejlagtige erindringer og gengivelse som følge. Men der er grund til at lægge vægt på, at børn under 12-14 års alderen ikke lider af sådanne perceptionsforstyrrelser, som kan betegnes som en næsten ubrydelig barriere mod en fordomsfri opfattelse af andre mennesker.

På den anden side ved vi også, at udviklingen af fjendebilleder opstår meget før: perceptionsforstyrrelser er den sidste afgørende barriere, som

kræver store anstrengelser, hvis de skal ændres. På det følelsesmæssige område forberedes denne udvikling imidlertid tidligt. Andre undersøgelser viser, at mange hvide, amerikanske børn giver udtryk for allerede efter fem års alderen, at det at være neger er det samme som at være beskidt, uønsket, dum og døven. Hvis der ikke sættes meget tidligt ind, må vi derfor regne med, at børn får holdninger, som ikke er til at udrydde, fordi de negative holdninger ender med at gå helt ind i perceptions-systemet og bestemmer, hvad de ser og hører.

Der er altså grund til at slå fast, at racisme/fjendebilleder og voldelig adfærd grundlægges tidligt i barndommen og ikke først i skolealderen, som det ofte fremhæves. Derfor er det for sent at sætte ind i skolealderen. Selvfølgelig skal skolen inddrages, men hvis der heri ligger, at skolen har lod og del i voldens opståen, må der i sandhedens interesse meldes hus forbi. Det er nemlig i total modsætning til alt, hvad den psykologiske og pædagogiske forskning fortæller os. Skolen kan derimod – i den udstrækning den fungerer som et autoritært system – være med til at forstærke og vedligeholde de allerede udviklede voldstendenser. Men der er også grund til at inddrage skolen som den instans, der kan være med til at modvirke volden ved at optræde som modkultur over for disse tendenser.

Søgelyset skal derimod rettes imod de forhold i de første leveår, der medfører, at en personlighed med de nævnte træk udvikles. En helt ny tysk undersøgelse gennemført af Institut for

politik og socialvidenskab i München viser, at vold og politiske holdninger læres i hjemmet. Undersøgelsen, som omfatter 1045 repræsentativt udvalgte unge mellem 14 og 24 år, kaster nyt lys over unges opfattelse af vold og deres modtagelighed over for højre-ekstremistiske tendenser præget af fremmedhad, vold og nazisme.

Ca. 10 % af de unge i alle aldersgrupper tilslutter sig således et højre-ekstremistisk livs- og menneskesyn præget af slagord som 'Ud med udlændinge' eller 'Tyskland for tyskere'. Der er flest unge mænd, der har disse holdninger – kun en fjerdedel af de 10%, der går ind for disse synspunkter, er kvinder.

Hvis man ser på oprindelsen til disse negative holdninger, er der ingen tvivl om, hvorfra de stammer. Der konstateres således en éntydig sammenhæng mellem en autoritær opdragelse og den højre-ekstremistiske holdning hos de unge. Flertallet af de unge, der betegnes sig som 'højreradikale', fortæller, at de var blevet strengt opdraget i hjemmet. Korporlig afstraffelse af faderen var således dagligt forekommende.

I Danmark har vi ikke den samme fortid og tradition for højre-ekstremistiske holdninger, men tendensen i opdragelsen kender vi: Ca. 40 % af den danske befolkning betragter korporlig afstraffelse som et godt opdragelsesmiddel, og ca. 75 % anvender korporlig afstraffelse i større eller mindre udstrækning. De voldstendenser og negative holdninger rettet mod fremmede, vi har set i

